

ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาบนพื้นฐาน
การเมืองไทยในปัจจุบัน
**The Survival Of Buddhism, The Current Thai
Political Foundation**

พระสุเมธ สุเมโธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Sumet Sumetho
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-Mail: Sumethosai1256@gmail.com

บทคัดย่อ

ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาบนพื้นฐานการเมืองไทยในปัจจุบัน จะต้องประกอบด้วย พุทธบริษัท 4 คือภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ประเทศไทยซึ่งยอมรับหลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนานสังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน เช่น วิกฤติการเมือง เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม トラบใดที่พุทธบริษัททั้ง ยังคงประกอบด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งจริยวัตรอันทรงธรรมทรงวินัย ตามสมควรแก่สถานภาพของตน トラบนั้นพระสัทธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาก็จะยังคงดำรงอยู่ได้ ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาย่อมมีส่วนชี้ให้เห็น ผู้เห็นคุณค่าของอริยมรรค ย่อมคุ้มครองพระสัทธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนาได้อย่างนี้

คำสำคัญ: ความอยู่รอด; พระพุทธศาสนา; การเมืองไทย

Abstracts

The survival of Buddhism on the current Thai politics Must consist of 4 Buddhist companies, namely monks, nuns, worshipers, and worshipers in Thailand who accept the principles Teaching in Buddhism for a long time, Thai society stepped into the current era of globalization. Resulting in the Thai society having to face crisis in many areas such as political crisis, economy, society, environment As long as the whole Buddhist company Still consists of faith in Buddhism In addition, Jariyathat, the moral discipline As appropriate

to his status As long as the teaching of the Lord Buddha is still in existence The survival of Buddhism will have a point to point out. Those who see the value of the Lord God Can protect the Buddha's teachings in Buddhism like this

Keywords: Survival; Buddhism; Thai politics

บทนำ

พระพุทธศาสนาตั้งแต่พระศาสดาทรงประกาศพระศาสนา ได้ผ่านช่วงแห่งความรุ่งโรจน์และถดถอยมาหลายครั้งหลายครา พระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นที่พึ่งทางกายทางใจของคนทั้งหลาย พุทธศาสนาเป็นองค์การทางสังคมมีหน้าที่ในการปกป้องรักษา และเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ โดยมีสมาชิก 4 ประเภทหรือที่เรียกว่า พุทธบริษัท 4 คือภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา เป็นผู้รับผิดชอบ เหตุปัจจัยที่ทำให้พุทธศาสนาในประเทศไทยเสื่อมลงเกิดจากบรรพชิต และคฤหัสถ์ ด้วยวิบัติ 4 ประการ คือ 1 ศีลวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับศีล 2 อาจารย์วิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความประพฤติ 3 ทิฏฐิวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความคิดเห็น 4 อาชีวิวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับการเลี้ยงชีพ การประกอบกิจการเยี่ยงคฤหัสถ์ ในส่วนคฤหัสถ์ เนื่องจากชาวไทย 1 เข้าวัดเพื่อรดน้ำมนต์ และแสวงหาวัตถุมงคล 2 ในการทำบุญทำทาน แทนที่จะทำเพื่อให้กิเลส คือ ความโลภ และความเห็นแก่ตัวลดลง กลับทำเพื่อเพิ่มกิเลสคือความโลภ โดยการหวังให้ได้สิ่งตอบแทนสูงขึ้น

ประเทศไทยซึ่งยอมรับหลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนานสังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน เช่น วิกฤติการเมือง เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม トラบโดที่พุทธบริษัททั้ง ยังคงประกอบด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งจริยวัตรอันทรงธรรมทรงวินัย ตามสมควรแก่สถานภาพของตน トラบนั้นพระสัทธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาก็จะยังคงดำรงอยู่ ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนา ย่อมมีส่วนชี้ให้เห็น ว่ามนุษย์จะยังคงมีเสรีภาพที่เลือกทางเดินของตน ด้วยความรับผิดชอบในเจตนาคติ และผลทั้งหลายอันจะเกิดขึ้น ปัญหาเป็นสิ่งที่เราสร้างและการจะหมดปัญหาก็ต้องเป็นสิ่งที่เราแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนได้ ความทุกข์ทั้งหลายเป็นเรื่องมาจากกิเลส อัตตวาทุพาทานในตัวเอง หรือในรูปแบบแห่งเทววิสัยยังมีใช้ทางอันประเสริฐ ผู้เห็นคุณค่าของอริยมรรค ย่อมคุ้มครองพระสัทธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาด้วยประการดังกล่าวแล้วข้างต้นแล.

ความสำคัญในการอยู่รอดของพระพุทธศาสนา

ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาบนพื้นฐานการเมืองไทยในปัจจุบันโดยสุชีพ ปุญญานุภาพ ให้ความเห็นว่า นับตั้งแต่พระบรมศาสดาทรงประกาศพระศาสนา กาลล่วงเลย มาบัดนี้ ได้สองพันห้าร้อยหกสิบสองปีเศษแล้ว พระพุทธศาสนาได้ผ่านช่วงแห่งความรุ่งโรจน์ และถดถอยมาหลายครั้งหลายครา (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2540 : 212) พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้บรรยาย ในเนื้อความ ยุคใดผู้เข้าถึงธรรมมีปริ มานและ คุณภาพสูงพระพุทธศาสนาดูเหมือนสว่างไสว เวลาใดผู้เข้าถึงลดน้อยด้อยคุณ ภาพพระพุทธศาสนาย่อมดูเหมือนอยู่ในม่านเมฆ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2549 : 12) ผู้ที่มีความหวังใยในความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาด้วยเล็งเห็นคุณค่าของสังฆธรรม คำสอนอัน ละเอียดอ่อนลึกซึ้งจึงอดมิได้ที่จะย้อนไปศึกษาอดีต เพื่อแสวงหาข้อมูลอันจะเป็น บทเรียนสอนใจสำหรับปัจจุบันและอนาคต ผู้เขียนเลือกสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพื่อศึกษาภาวะที่บาทหลวงคริสตังเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนา ด้วยความหวังอย่างแรงกล้าที่จะให้คนไทยเข้ารับ การศึกษานี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่าอะไรคือปัจจัยให้พระพุทธศาสนาอยู่รอด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2539 : 23)

ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาอยุธยา

คณินนิตย์ จันทบุตร กล่าวว่า แม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะเป็นแดนแห่งการศึก แ่งแย่ง ชิงดีทั้งภายในภายนอกก็ตาม พระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นที่พึ่งทางกายทางใจของคนทั้งหลาย ไม่คลอนแคลน พระมหากษัตริย์ผู้ทรงความเลียบขาดในด้านการเมืองการปกครอง ล้วนมี ศรัทธาแน่นแฟ้นในบวรพระพุทธศาสนาทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก และทรงบำเพ็ญกรณียกิจ ทางศาสนามีได้ขาด วัฒนธรรมและความมั่นคงของราชอาณาจักร อยู่ที่วัด ถาวรวัตถุและ อนุสาวรีย์แห่งชัยชนะทั้งทางโลกและทางธรรมได้ผสมผสานเป็นเกลียว วนเดียวกัน เป็นปรากฏ การอันพึงถึงเป็นอนุสติ ฝ่ายประชากรราษฎรก็เจริญรอยตามกุศโลบายในพระบรมกษัตริราช ราช จนมีคำพังเพยว่า สร้างวัดเป็นปกติธรรมดา เหมือนสร้างศาลาให้ลูกหลานวิ่งเล่น

พระพุทธศาสนาตั้งแต่พระศาสดาทรงประกาศพระศาสนา ได้ผ่านช่วงแห่งความ รุ่งโรจน์และถดถอยมาหลายครั้งหลายครา พระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นที่พึ่งทางกายทางใจ ของคนทั้งหลาย

พระพุทธศาสนากับความมั่นคง โดย สามารถ มั่งส้ง องค์การเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิต คือ จะต้องอยู่รอด และเติบโตตามกาลเวลา พุทธศาสนาเป็นองค์กรทางสังคมมีหน้าที่ในการ ปกป้องรักษา และเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ โดยมีสมาชิก 4 ประเภท หรือที่เรียกว่า พุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา เป็นผู้รับผิดชอบ ความมั่นคงของพุทธ ศาสนาขึ้นอยู่กับ การป้องกันมิให้เหตุปัจจัย (สามารถ มั่งส้ง, 2558 : 1) ซึ่งจะทำให้พระ สัทธรรมคำสอนตั้งอยู่มิได้นาน ตามนัยแห่งพุทธพจน์ที่ตรัสแก่พระกิมพิละว่า “ดูก่อน กิ มพิละเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาในพระธรรมวินัยนี้ไม่เคารพ ไม่ยำเกรง ในพระศาสนา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในการศึกษาไม่เคารพยำเกรงกันและกันนี้ แล กิมพิละ เป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่นาน ในเมื่อตถาคตปรินิพพาน แล้ว”การแก้ไข และป้องกันเหตุซึ่งทำให้พุทธศาสนาเสื่อมในอดีต หลังจากที่พระพุทธองค์ ปรินิพพานแล้ว ได้เกิดเหตุปัจจัยที่ทำให้พุทธศาสนาเสื่อม และทุกครั้งที่เกิดเหตุพุทธบริษัท 4 ได้ร่วมมือกันแก้ไขด้วยการทำสังคายนาแก้จัดเหตุให้หมดไป และทำการชำระพระธรรมวินัย ดังจะเห็นได้ในการทำสังคายนาครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 คณินันตย์ จันทบุตร (2530 : 33) ซึ่งจะ นำมาให้เห็นเป็นตัวอย่างโดยสรุป ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพ พานได้ 3 เดือน พระมหากัสสปะพร้อมด้วยพระ อรหันต์ 500 รูป โดยมีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นผู้อุปถัมภ์ได้จัดทำสังคายนา โดยปรารภถ้อยคำ ของภิกษุชื่อ สุภททะ ผู้บวชเมื่อแก่ที่กล่าวห้ามภิกษุทั้งหลายเศร้าโศกเสียใจจากการได้ รับทราบข่าวการปรินิพพานของพระพุทธเจ้า โดยให้เหตุผลว่า ต่อจากนี้ไปจะทำอะไรก็ได้ ตามใจ ไม่ต้องมีใครมาคอยชี้ว่าผิด นี้ถูก นี้ควร นี้ไม่ควร ต่อไปอีกคำพูดของสุภททะถือได้ว่า ไม่เคารพ ไม่ยำเกรงในศาสนา พระมหากัสสปะได้ฟังแล้วเกิดความสลดใจ จึงนำเรื่องนี้เสนอที่ ประชุมสงฆ์แล้วชวนให้ทำสังคายนา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549 : 313)

ครั้งที่ 2 เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วได้ 100 ปี พวกภิกษุวัชชีบุตรปฏิบัติย่อ หย่อนทางพระวินัย โดยการตีความผิดไปจากพุทธบัญญัติ 10 ประการ เช่น ถือว่าควรเก็บ เกลือไว้ในแขน (เขาสัตว์) เพื่อเอาไว้นั่งได้ ตะวันขายเกินเที่ยงไปแล้ว 2 นิ้ว ควรฉันอาหารได้ ควรรับเงิน และทองได้ เป็นต้น พระยสกาณทกบุตรได้ปรารภเหตุนี้จัดทำสังคายนา พร้อม ด้วยภิกษุสงฆ์ 700 รูป การกระทำของพวกภิกษุวัชชีบุตร ถือได้ว่าไม่เคารพ ไม่ยำเกรงพระ ธรรมวินัย และถ้าปล่อยไว้ก็จะทำให้พุทธศาสนาเสื่อม การทำสังคายนาจึงเกิดขึ้น (พระธรรม โกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549 : 314)

ครั้งที่ 3 เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว 234 ปี หรือ 235 ปี พวกเดียรถีย์หรือนักบวชศาสนาอื่นมาปลอมบวชแล้วนำลัทธิศาสนา และความเห็นของตนมาสอน โดยอ้างว่าเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า พระโมคคัลลีบุตรได้ขอความอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชชำระสงฆ์ และกำจัดเดียรถีย์เหล่านั้นจากพระธรรมวินัยได้แล้ว จึงทำสังคายนา ต่อจากสังคายนาครั้งที่ 3 ได้มีการทำสังคายนาอีก 6 ครั้ง แต่ส่วนใหญ่ปรารภเหตุคือ ต้องการชำระพระไตรปิฎก และมีการรณาคัมภีร์อรรถาเพิ่มเติม จึงไม่น่าจะสอดคล้องกับเจตนาแห่งการปฏิรูปพุทธศาสนา ซึ่ง สบช.กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549 : 315)

ดังนั้นพุทธศาสนาเป็นองค์กรทางสังคมมีหน้าที่ในการปกป้องรักษา และเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ โดยมีสมาชิก 4 ประเภทหรือที่เรียกว่า พุทธบริษัท 4 คือภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา เป็นผู้รับผิดชอบ

เหตุปัจจัยที่ทำให้พุทธศาสนาในประเทศไทยเสื่อมลง

เหตุปัจจัยที่สำคัญที่เป็นสิ่งที่ทำให้พุทธศาสนาเสื่อมประกอบด้วย

1. ในส่วนของบรรพชิต บรรพชิตหรือนักบวชชายอันได้แก่ ภิกษุรวมถึงสามเณร โดยอนุโลมปรากฏเป็นชาวบ่อয়ๆ ว่าต้องอนุวาทาธิกรณ์คือถูกโจทก์ด้วยวิบัติ 4 ประการ คือ

1.1 ศีลวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับศีล ต้องอาบัติปราชิกเนื่องจากเสพเมถุน ลักทรัพย์ และอวดอุตริมนุสธรรม ซึ่งไม่มีในตนเพื่อหวังให้เกิดลาภสักการะ เป็นต้น

1.2 อาจารย์วิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความประพฤติ เช่น เสพยาเสพติด ไปเที่ยวในสถานที่อโคจร ออกเรียไรชาวบ้านก่อความเดือดร้อนรำคาญ เป็นต้น

1.3 ทัณฐวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความคิดเห็น อันได้แก่ การแสดงความคิดเห็นแตกต่างไปจากพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ เช่น ความคิดเห็นที่ว่า นิพพานเป็นอัตตา และสวรรค์เข้าถึงได้ด้วยการใช้เงิน และทำบุญด้วยการผ่อนส่งได้ เป็นต้น

1.4 อาชีวิวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับการเลี้ยงชีพ การประกอบกิจการเยี่ยงคฤหัสถ์ เช่น ทำไร่ ทำสวนในเชิงพาณิชย์เพื่อแสวงหารายได้ เป็นต้น

2. ในส่วนคฤหัสถ์ เนื่องจากชาวไทยถึงแม้ว่าในทะเบียนราษฎรจะระบุว่า นับถือศาสนาพุทธ แต่ในจำนวนนี้มีไม่น้อยที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามความเป็นจริงเท่าที่ชาวพุทธซึ่งเป็นคฤหัสถ์ควรจะรู้ ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมดังต่อไปนี้

2.1 เข้าวัดเพื่อรณำมนต์ และแสวงหาวิถีมงคล แทนที่จะเข้าวัดเพื่อศึกษาคำสอน และนำไปปฏิบัติทั้งในส่วนองศีล และธรรม ซึ่งจะทําให้ชีวิตสงบสุขควรแก่เพศและภาวะ

2.2 ในการทําบุญทําทาน แทนที่จะทําเพื่อให้อกิเลสคือความโลภ และความเห็นแก่ตัวลดลง กลับทําเพื่อเพิ่มกิเลสคือความโลภ โดยการหวังให้ได้สิ่งตอบแทนสูงขึ้นไป จึงเท่ากับเพิ่มความอยากได้อันเป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเสียสละเพื่อส่วนรวม (สุชีพร บุญญานุภาพ, 2540 : 235)

เหตุปัจจัยที่ทําให้พุทธศาสนาในประเทศไทยเสื่อมลง เกิดจากบรรพชิต และคฤหัสถ์ ด้วยวิบัติ 4 ประการ คือ 1 ศีลวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับศีล 2 อาจารย์วิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความประพฤติ 3 ภูมิวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความคิดเห็น 4 อาชีวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับการเลี้ยงชีพ การประกอบกิจการเยี่ยงคฤหัสถ์ ในส่วนคฤหัสถ์ เนื่องจากชาวไทย 1 เข้าวัดเพื่อรณำมนต์ และแสวงหาวิถีมงคล 2 ในการทําบุญทําทาน แทนที่จะทําเพื่อให้อกิเลสคือความโลภ และความเห็นแก่ตัวลดลง กลับทําเพื่อเพิ่มกิเลสคือความโลภ โดยการหวังให้ได้สิ่งตอบแทนสูงขึ้นไป

พระพุทศาสนาบนพื้นฐานการเมืองไทยในปัจจุบัน

ประเทศไทยนั้นเป็นสังคมหนึ่งซึ่งยอมรับพระพุทศาสนา และได้รับการหล่อหลอมจากหลักธรรม คำสอนในพระพุทศาสนามายาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตายจึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพุทศาสนา แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชน เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นําพาให้สังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ 1. วิกฤติการเมือง 2. วิกฤติด้านเศรษฐกิจ 3. วิกฤติด้านสังคม 4. วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม (สุชีพร บุญญานุภาพ, 2540 : 254)

พระพุทศาสนา จึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่จะสามารถนําหลักการสำคัญที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในแบบองค์รวม เพื่อจะทําให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครบวงจร อันจะส่งผลดีกับการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่างๆ ของสังคมไทยต่อไป (คณินันต์ จันทบุตร, 2530 : 59)

วิกฤติต่างๆที่เกิดขึ้นล้วนโยงใยถึงกันเป็นลูกโซ่ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของสังคมนั้นหมายถึงว่า ผลพวงจากวิกฤตินั้นย่อมกระทบต่อระบบในสังคมนั้นด้วย เช่น บ้านเมืองปัจจุบันเกิดภาวะวิกฤติ เพราะเป็นผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจทรุดตัว นักการเมือง บุคคลในสังคมหวังเพื่อจะกอบโกยผลประโยชน์เป็นส่วนตัวมากขึ้น ประชาชนอดอยากมากขึ้นจึงเป็นภาวะวิกฤติทางสังคมเมื่อบุคคลในสังคมมีมากขึ้นความเห็นแก่ตัวมากขึ้น สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงไม่มีคนเอาใจใส่ดูแลจนเกิดเป็นภาวะวิกฤติทางสิ่งแวดล้อม ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องนำกระบวนการทศวรรษทางพระพุทธศาสนามาใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ในขณะนี้ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2540 : 263)

ประเทศไทยซึ่งยอมรับหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนานสังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน เช่น วิกฤติการเมือง เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม

พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาทางการเมือง

แนวทางของพระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ประกอบด้วย

- 1) พระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงอริยปทัสส 3 แบบ คือ อตฺตาริปปิยา โลกการิปปิยา ธรรมาริปปิยา โดยประการหลัง ธรรมาริปปิยาปกครองโดยเน้นธรรมะเป็นใหญ่ ให้ผู้นำมีธรรมะ (มุขบุรุษที่ดี) และประชาชนมีธรรมะ (สัมมาชน)
- 2) พระพุทธศาสนา เน้นเสรีภาพทางจิต เป็นศาสนาแรกที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน มีสิทธิพิจารณาคัดเลือกผู้นำ มีสิทธิในด้านต่างอันไม่ก่อความเดือดร้อนสู่ตนเองและผู้อื่น
- 3) พระพุทธศาสนา สอนให้รู้จักความพอดีในการปฏิบัติตน และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยปัญญา ในการดำเนินตามอริยสัจ 4 นักการเมืองควรนำไปปรับใช้ตามเหตุสถานการณ์นั้นๆ
- 4) พระพุทธศาสนา สอนให้รู้จักความสุจริตในการปฏิบัติตนสมควรแก่หน้าที่ รู้กาล รู้เวลา รู้หน้าที่ของตน (วรวิทย์ คงคปญโญ, 2545 : 78)

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่งนั้นอาจจะมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ผลประโยชน์ขัดกัน ความคิดเห็นไม่

ตรงกัน การขาดอุดมคติทางการเมืองที่แน่นอน เป็นต้น ในการแก้ปัญหา นี้ ตามทัศนะของพุทธศาสนาแล้ว นักการเมืองจะต้องมีธรรมะสำหรับนักบริหาร นักปกครองซึ่งพระพุทธองค์ได้แสดงว่า เป็นคุณสมบัติของนักปกครองหรือผู้บริหารปรากฏในพระคัมภีร์ศาสนาหลายแห่งด้วยกัน แต่ในที่นี้จะขอนามากล่าวเฉพาะที่ท่านได้แสดงไว้ใน อรรถกถาอัฐกนิบาตอังคตรนิกาย มีใจความว่าผู้ปกครองหรือนักบริหารนั้นจะต้องทำนุบำรุงประชาราษฎร์ด้วยหลักธรรมที่เรียกว่าสังคหวัตถุ 5 ประการ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2549 : 323) คือ

1. สัสสมะระ ฉลาดสามารถในการบำรุงเกษตรกรรมและกสิกรรม เป็นต้น อันเป็นธัญญาหารให้เกิดผลผลิตที่ดี มีการส่งเสริมการเกษตรและกสิกรรมให้อุดมสมบูรณ์ อันจะเป็นประโยชน์พื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ

2. ปุริสเมระ ฉลาดสามารถในการบำรุงคน ส่งเสริมคัดเลือกคนมาทำงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขาและการทำงานที่จะทำนั้น ๆ พร้อมทั้งจัดสวัสดิการให้ดี เป็นต้น

3. สัมมาปาสะ ผูกประสานสงเคราะห์ประชาชนพลเมืองบ่วงคล้องใจคน คือ การดูแลสุขทุกข์ของประชาชน ส่งเสริมอาชีพ เช่น จัดทุนให้คนยากจนยืมไปสร้างตนในทางพาณิชย์กรรมหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้เกิดความเลื่อมล้ำหรือช่องว่างจนแตกแยกกัน ซึ่งเป็นการทำให้จิตใจของประชาชนเลื่อมใสในผู้ปกครอง

4. วาขเปยยะ พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานดูดีมีใจ รู้จักพูดรู้จักชี้แจงแนะนำ รู้จักหักทลายถามไถ่ทุกข์สุขของประชาชนทุกชั้น ด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดี ด้วยถ้อยคำที่ประกอบด้วยเหตุผล ที่เป็นหลักฐานมีประโยชน์ เป็นทางแห่งการสร้างสรรค์แก้ไขปัญหาเสริมความสามัคคีทำให้เกิดความเข้าใจดี ความเชื่อถือและความนิยมนับถือ

5. นิรัคคพะ บริหารประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยป้องกันและบารบโจรผู้ร้าย ให้ประชาชนนอนตาหลับ โดยยึดหลักการที่ว่า "ความสุขของประชาชนคือยอดปรารถนาของตน" และในทีฆนิกายปาฏิกวรรคก็ได้แสดงไว้ว่า ผู้บริหารหรือนักปกครองที่ดีนั้น เมื่อปฏิบัติหน้าที่ พึงเว้นความลำเอียง (อคติ) หรือความประเพณีที่คลาดเคลื่อนจากธรรม 4 ประการ

1. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ
2. โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง
3. โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลงหรือเขลา

4. ภาษาคติ ลำเอียงเพราะฉลาดกลัว (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2549 : 323)

การมีความประพฤติดีเป็นแบบฉบับในการดำรงชีวิตของนักปกครอง เพราะการปกครองที่ดี คือ การให้แบบอย่างที่ดี ความตรงความคดของนักปกครองมีอิทธิพลต่อความประพฤติของประชาชน ความซื่อตรงของประชาชน ขึ้นอยู่กับความซื่อตรงของนักปกครอง การแก้ความคดของส่วนใหญ่จึงต้องเริ่มมาจากฝ่ายปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ประเภทนี้ พระพุทธเจ้าตรัสยกตัวอย่างไว้ในโพธิราชชาดก ขุททกนิกายว่า "เมื่อฝูงโคกำลังข้ามแม่น้ำ ถ้าโคเจ้าฝูงไปคด โคนอนนั้นก็คดตาม ในหมู่มนุษย์ก็เช่นเดียวกันถ้าผู้ได้รับสมมติให้เป็นหัวหน้าเป็นผู้ปกครองไม่เป็นธรรม คนอนนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรม ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองประพฤติไม่เป็นธรรม ชาวเมืองก็พลอยทุกข์กันไปด้วย โดยนัยตรงกันข้าม เมื่อผู้ปกครองทรงไว้ซึ่งธรรม ชาวเมืองก็เป็นสุขกันไปด้วย (วรวิทย์ คงคปณฺโญ, 2545 : 82)

แนวทางในการพัฒนาเพื่อความอยู่รอดของพระพุทธศาสนา

พุทธศาสนาไทยขาดความมั่นคง และดำรงอยู่ไม่ได้ โดยกำหนดเป็นแนวทางดำเนินการได้ดังต่อไปนี้ ในส่วนของบรรพชิต นักบวชในพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี หรือแม้กระทั่งสามเณร และสามเณรีทุกเหล่า ล้วนแต่มีพระวินัยเป็นเครื่องป้องกันมิให้กระทำความชั่ว และความเลวอยู่แล้วอย่างสมบูรณ์ ประกอบกับมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ 2505 ช่วยเกื้อหนุนพระวินัยให้เข้มแข็งอีกทางหนึ่งด้วยแต่ที่ยังมีผู้กระทำความผิดให้พุทธศาสนาเสื่อม ดังที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อต่างๆ นั้น การฝึกฝนพระวินัยและกฎหมายซึ่งเป็นข้อห้ามทั้งสิ้น การปฏิรูปจึงไม่จำเป็นในการปฏิรูปพระธรรมวินัย และกฎหมาย แต่ควรจะปฏิรูปองค์กรปกครองสงฆ์ให้มีศักยภาพในการใช้พระวินัย และกฎหมายที่มีอยู่ลงโทษผู้กระทำความผิด รวมไปถึงจัดให้มีมาตรการเสริมการใช้พระวินัย และกฎหมายซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้

ในการให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรผู้มีศรัทธาและมาขอบวช ทั้งเจ้าอาวาส และอุปัชฌาย์จะต้องตรวจสอบคุณสมบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในอันตรายกธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อห้ามซึ่งผู้ขอบวชจะตอบคู่สวดว่า นตฺถิ ภนฺเต ทุกข้อ และถ้าปรากฏว่าขาดข้อใดข้อหนึ่ง เจ้าอาวาสผู้รับเข้ามามอบ และอุปัชฌาย์ผู้บวชให้จะต้องได้รับโทษด้วยการให้ออกจากตำแหน่ง

เมื่อบวชเข้ามาเป็นภิกษุหรือสามเณรแล้ว จะต้องได้รับการศึกษา และอบรมอย่างจริงจัง ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติ ถ้าไม่ดำเนินการทางเจ้าอาวาสจะต้องได้รับโทษตามที่ฝ่ายปกครองเห็นสมควร มีตั้งแต่ตักเตือน และห้ามรับผู้เข้ามาบวชอีกต่อไป ในการจัดการศึกษาหลักสูตรเปรียญธรรม ควรเพิ่มวิชาคันคว่ำวิจัยเพิ่มเติมจากที่สอนในเรื่องของภาษาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ดังที่เป็นอยู่

ในส่วนของคฤหัสถ์ ในทางมหาเถรสมาคมร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา จัดทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของชาวพุทธ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเข้าวัดเพื่อหาข้อดี ข้อเสีย ข้อเด่น ข้อด้อย ให้จัดทำคู่มือเข้าวัดโดยเน้นเนื้อหา ทั้งในส่วนของพระ เณร วัฒนธรรม และคำสอนทางพุทธศาสนาที่คฤหัสถ์ควรจะรู้ เช่น การหาทรัพย์ การใช้ทรัพย์ โดยยึดหลักโภควิภาค 4 มีความพออยู่ พอกิน พอใช้ และพอเพียง หมั่นรักษาศีล เจริญปัญญา ก็จะทำให้ ศาสนาตั้งมั่นได้อย่างคงทนถาวร

สรุป

ตราบไต่ที่พุทธบริษัททั้ง ยังคงประกอบด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งจริยาวัตรอันทรงธรรมทรงวินัย ตามสมควรแก่สถานภาพของตน ตราบนั้นพระสัทธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาก็จะยังคงดำรงอยู่ ความอยู่รอดของพระพุทธศาสนาย่อมมีส่วนชี้ให้เห็นว่ามนุษย์จะยังคงมีเสรีภาพที่เลือกทางเดินของตน ด้วยความรับผิดชอบในเจตนาคติ และผลทั้งหลายอันจะเกิดขึ้น ปัญหาเป็นสิ่งที่เราสร้างและการจะหมดปัญหาก็ต้องเป็นสิ่งที่เราแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนได้ ความทุกข์ทั้งหลายเป็นเรื่องมาจากกิเลส อัดตวาทุพาทานในตัวเอง หรือในรูปแบบแห่งเทววิสัยยังมีไขทางอันประเสริฐ ผู้เห็นคุณค่าของอริยมรรค ย่อมคุ้มครองพระสัทธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาด้วยประการดังกล่าวแล้วข้างต้นแล.

เอกสารอ้างอิง

- คณินันต์ย์ จันทบุตร. (2530). *สถานการณ์และบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2539). *พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมการศาสนา.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรวิทย์ คงคปญโญ. (2545). การคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สามารถ มั่งส้ง. (2558). พุทธศาสนากับความมั่นคง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2560. แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/daily/detail/9580000053624>
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2540). พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.